

Udskriftsdato: 24. december 2025

VEJ nr 10123 af 17/12/2024 (Gældende)

Vejledning om fremme af god orden i folkeskolen

Ministerium: Børne- og Undervisningsministeriet

Journalnummer: Børne- og Undervisningsmin., /nStyrelsen
for Undervisning og Kvalitet, j.nr. 24/31248

Vejledning om fremme af god orden i folkeskolen

Dette er en vejledning om fremme af god orden i folkeskolen. Den knytter sig til bekendtgørelse nr. 1551 af 3. december 2024, som har hjemmel i folkeskolelovens § 52, 1. pkt.

Indledning

1. Bekendtgørelsen er en del af den samlede folkeskolelovgivning. Udgangspunktet er, at alle elever har forskellige forudsætninger. Bestemmelserne i bekendtgørelsen skal dermed ses i sammenhæng med den pædagogiske praksis, som folkeskoleloven lægger op til, og de udgør de maksimale og mest indgribende foranstaltninger, skolen kan anvende, hvis en elev opfører sig uhensigtsmæssigt. Det er vigtigt, at eleverne og det undervisende personale i samarbejde skaber et godt undervisnings- og arbejdsmiljø, der er trygt for alle. Det er også vigtigt, at både elever og undervisende personale har forståelse for skolens ordensregler og for den omgangstone og de samværsformer, der gælder på skolen. Skolen har et forpligtende arbejde med at inddrage hver enkelt elev og familie som værdifulde medlemmer af fællesskabet. Det bedste redskab til at forebygge, at elever kommer i situationer, hvor de opfører sig uhensigtsmæssigt over for klassekammerater og personale, er et godt og inkluderende undervisningsmiljø. Man kan dog som skoleleder komme i den situation, at man finder det nødvendigt at anvende sanktioner over for enkelte elever for at kunne varetage fællesskabets interesse, herunder sikkerheden.

Bekendtgørelsen sigter mod at sikre det gode undervisningsmiljø for alle elever. Den indeholder derfor de sanktioner, som skolens leder i yderste tilfælde kan iværksætte, når elever gennem uhensigtsmæssig adfærd har brudt skolens ordensregler. Ordensreglerne og værdiregelsættet fastsættes af hver enkelt skole og kan således tilpasses skolens konkrete behov.

Denne vejledning giver en uddybende beskrivelse af bekendtgørelsens juridiske rammer, som gælder, når det er blevet nødvendigt at iværksætte foranstaltninger ved siden af andre pædagogiske indsatser over for eleven og/eller klassefællesskabet samt dialogen mellem skole, elev og forældre for at sikre, at alle elever trives. Det fremgår eksempelvis, hvilke foranstaltninger der er afgørelser i forvaltningsretligt forstand. Der kan læses mere om forvaltningsretten i folkeskolen i Børne- og Undervisningsministeriets ”Vejledning i forvaltningsret – for skoleledere”.

Bekendtgørelsens foranstaltninger er indsatser, der i forlængelse af det pædagogiske arbejde er med til at skabe et trygt skolemiljø for både de enkelte elever og klassefællesskabet. Det bør overvejes, hvorvidt det er hensigtsmæssigt at iværksætte andre indsatser, før foranstaltningerne anvendes. I den forbindelse kan for eksempel behovet for iværksættelse af supplerende undervisning eller anden faglig støtte efter folkeskolelovens §§ 3 a og 5, stk. 5, overvejes. Det skal understreges, at foranstaltninger over for elever ikke bør stå alene. Foranstaltninger udgør en reaktion, som kan være nødvendig af hensyn til fællesskabet, skolens undervisningsmiljø og elever, personalets velbefindende og eleven selv. Men det er ikke i sig selv en håndtering af de udfordringer, som ligger bag elevens handling eller adfærd. Derfor skal der altid følges op med dialog og om nødvendigt understøttende initiativer. I vejledningen fremgår det konsekvent, at det er skolens leder, som har beslutningskompetencen til at iværksætte foranstaltninger over for elever, som bryder skolens ordensregler (ud over ved omgående udelukkelse, se vejledningens pkt. 30). Skolelederen kan vælge at uddelegere beslutningskompetencen til den enkelte underviser, så det for eksempel er en afdelingsleder, der træffer de konkrete beslutninger, og elevens klasselærer, som orienterer elevens forældre. Iværksættelse af foranstaltninger vil dog altid være under skolelederens ansvar, uanset hvem skolelederen har delegeret opgaver til.

Nedenfor følger en gennemgang af de enkelte bestemmelser i bekendtgørelsen, samt vejledning om mulig akutindsats til elever, der har behov for midlertidig specialpædagogisk bistand, blandt andet som følge af

grove tilfælde af udadreagerende adfærd og af hensynet til elever, som andre elevers grænseoverskridende adfærd går ud over.

Skolens ordensregler og værdiregelsæt – bekendtgørelsens § 1

2. Skolens leder skal ved begyndelsen af hvert skoleår sikre, at elever og forældre bliver orienteret om skolens gældende ordensregler og værdiregelsæt for skolen. Orienteringen kan eksempelvis ske ved et nyhedsbrev fra skolelederen, på skoleårets første forældremøde, til en særlig introaften eller ved besked på AULA. Skolelederen er også ansvarlig for, at ordensreglerne og værdiregelsættet bliver formidlet til nye ansatte på skolen.

Da skolebestyrelsen er ansvarlig for udarbejdelse af skolens ordensregler og værdiregelsæt, vil det være relevant for skolelederen at holde skolebestyrelsen orienteret om anvendelsen af ordensreglerne og værdiregelsættet i praksis og om brugen af sanktioner på skolen, så skolebestyrelsen kan følge med i, hvordan reglerne bliver anvendt. Skolelederens tavshedspligt skal iagttages i forbindelse hermed.

Skolens ordensregler og værdiregelsæt skal gøres offentligt tilgængelige på skolens hjemmeside, jf. § 1, stk. 1, § 2, stk. 1, nr. 2, samt § 3, stk. 1, i lov om gennemsigtighed og åbenhed i uddannelserne mv.

Det er skolebestyrelsen, der fastsætter skolens ordensregler og værdiregelsæt, jf. folkeskolelovens § 44, stk. 4.

3. Skolens ordensregler skal bidrage til opfyldelsen af folkeskolens formål samt medvirke til at sikre et trygt og godt læringsmiljø på skolen. Skolens ordensregler udgør de daglige rammer, som elever og personale skal holde sig inden for.

4. Skolens værdiregelsæt skal indeholde retningslinjer for god adfærd på skolen samt pejlemærker for, hvordan man sikrer god trivsel og et godt undervisningsmiljø både psykisk og fysisk. Værdiregelsættet skal fremme fælles værdier, engagement og ansvarlighed. Det skal også gælde i en eventuel skolefritidsordning og i andre skoleaktiviteter.

Værdiregelsættet skal indeholde en antimobbestrategi, jf. § 1 b, stk. 2, i lov om elevers og studerendes undervisningsmiljø (undervisningsmiljøloven). Hvis skolelederen konstaterer, at der er problemer med det psykiske undervisningsmiljø i form af mobning eller lignende, skal skolelederen udarbejde en handlingsplan, hvoraf det fremgår, med hvilke foranstaltninger problemerne effektivt bringes til ophør, jf. § 1 c, stk. 1, i undervisningsmiljøloven. Det skal ske senest 10 arbejdsdage efter, at der er modtaget oplysning om problemerne, jf. § 1 c, stk. 2, og skolelederen skal sørge for, at handlingsplanen bliver gennemført, jf. stk. 3. Det følger af stk. 4, at skolelederen dog ikke må vente på, at handlingsplanen bliver færdig, for at iværksætte de foranstaltninger, der skal til her og nu for at ændre dynamikkerne i elevernes fællesskab.

Det følger af forarbejderne til undervisningsmiljøloven, at der med 'handlingsplan' tænkes på et dokument, som kort ridser op, hvordan den givne problemstilling med det psykiske undervisningsmiljø tænkes løst i form af en beskrivelse af de handlinger, der vurderes at være nødvendige. Ofte vil handlingerne berøre flere elever, da mobning eller lignende er udtryk for et utrygt fællesskab og ikke kan isoleres til én elev.

Det følger også af forarbejderne, at foranstaltningerne i handlingsplanen kan være kort- eller langsigtede og kan være på skole-, klasse- eller individniveau. Eksempler på foranstaltninger i en handlingsplan kan være:

- Indførelse af ekstra tilsyn i skolegården
- Skærpelse af fokus på fælles retningslinjer for god klasseledelse
- Synlig ledelse med fokus på relationskompetence og inkluderende fællesskaber

- Afholdelse af en temauge om trivsel/mobning for årgangen/hele skolen
- Indsættelse af en ekstra lærer/pædagog i udvalgte timer
- At lade klasserne udarbejde deres egne klasseprincipper for trivsel/at være en god kammerat/adfærd på de sociale medier eller det, eleverne selv finder aktuelt
- At lave øvelser i klassen, der skaber dialog og refleksion over, hvilke udfordringer og opmærksomhedspunkter der kan opstå, når man kommunikerer på nettet
- Igangsættelse af forskellige fællesskabsskabende aktiviteter i klassen
- Sætte mobning og klassens trivsel på dagsordenen til forældremøder
- Afholdelse af individuelle trivselsmøder med hver enkelt elev – eventuelt årligt eller halvårligt
- Overvejelse om, hvorvidt en eller flere elever skal skifte klasse eller lignende.

Ordensbekendtgørelsens foranstaltninger kan tages i brug som del af handlingsplanen.

Dialog med elever, som bryder skolens ordensregler, værdiregelsæt eller almindelige normer for god opførsel – bekendtgørelsens § 2

5. Når en elev ikke overholder ordensreglerne, værdiregelsættet eller almindelige normer for god opførsel, skal skolens leder eller en relevant underviser afklare baggrunden og konteksten for elevens uhensigtsmæssige opførsel gennem samtale med eleven og dennes forældre.

Eleven skal altid inddrages aktivt i en sådan samtale, både for at eleven bliver hørt, får mulighed for at fortælle om sin version og komme med forslag til, hvordan situationen kan blive bedre, så den uhensigtsmæssige opførsel ophører. Samtalen handler samtidig også om, at eleven forstår, at dårlig og forstyrrende adfærd kan have konsekvenser. Endelig skal samtalen bidrage til, at skolen i samarbejde med elev og forældre kan arbejde konstruktivt om en forbedring af elevens opførsel med bidrag fra alle parter.

6. Ordensreglerne og værdiregelsættet skal medvirke til at sikre, at alle elever trives i skolen og har det bedste udgangspunkt for læring og socialt samvær på skolen. Det er her centralt, at eleverne har forståelse for skolens ordensregler og øvrige normer for det gode samvær i skoletiden.

Det er vigtigt, at elever og undervisende personale i samarbejde skaber et godt undervisningsklima, hvor eleverne får forståelse for skolens ordensregler og den omgangstone og de samværsformer, der ønskes på skolen. Det kan for eksempel gøres ved at inddrage værdiregelsættet og ordensreglerne i undervisningen, så undervisere og elever taler om, hvordan man opfører sig på skolen, hvordan man giver plads til alle – og hvilke konsekvenser det har, når man ikke overholder reglerne. En god måde at sikre elevernes medejerskab for reglerne ville være, at skolebestyrelsen inddrager elevrådet i arbejdet med ordensreglerne og værdiregelsættet.

7. Det forventes, at det undervisende personale orienterer skolefritidsordningen om eventuelle hændelser i løbet af skoledagen, der kunne komme til at påvirke eleven og/eller fællesskabet ind i skolefritidsordningen. Der kan orienteres om både indsatser og foranstaltninger iværksat i løbet af skoledagen og om, hvordan de har fungeret.

Hvornår kan foranstaltninger anvendes – bekendtgørelsens § 3

8. Skolens leder kan iværksætte foranstaltninger over for en elev, der ikke overholder skolens værdiregelsæt, ordensregler eller almindelige normer for god opførsel. Det gælder også, selvom den konkrete situation ikke er reguleret i skolens ordensregler, jf. bekendtgørelsens § 3.

Efter reglerne i folkeskolelovens § 18, stk. 2, påhviler det skolelederen at sikre, at det undervisende personale, der er tilknyttet klassen, planlægger og tilrettelægger undervisningen, så alle elever udvikler

sig fagligt og alsidigt, herunder socialt, og trives i skolens faglige og sociale fællesskaber. For at arbejde pædagogisk med adfærdsændringer hos elever med uhensigtsmæssig adfærd er det vigtigt at holde sig for øje, om den pædagogiske tilgang fastholder eller forandrer elevens kompetencer til at løse konflikter.

En foranstaltning efter ordensbekendtgørelsen bør derfor altid følges op med samtaler og evaluering sammen med eleven, og gerne også forældre og det undervisende personale, og have fokus på, at eleven lærer, at elevens handlinger har konsekvenser. Dermed kan man arbejde med at opbygge kompetencer til at håndtere konflikter og regulere sig selv og undgå, at elevens læring, der følger med sanktioner, alene drejer sig om at undgå sanktionen.

Såfremt den grænseoverskridende adfærd har været af grov karakter, må skolen have et kendt system og processer, som træder i kraft, herunder i den lovpligtige antimobbestrategi, jf. § 1 b, stk. 2, i lov om elevers og studerendes undervisningsmiljø (undervisningsmiljøloven).

9. Det er normalt skolens leder, der træffer beslutning eller afgørelse om at anvende bekendtgørelsens foranstaltninger for brud på ordensregler. Det gælder dog ikke for så vidt angår omgående udelukkelse af eleven for resten af dagen, jf. bekendtgørelsens § 9, stk. 2 – se nærmere i vejledningens pkt. 30-33.

10. Bekendtgørelsens foranstaltninger kan anvendes ved elevens benyttelse af skolens tilbud (herunder skolefritidsordning eller undervisning i fritiden).

11. Foranstaltningerne kan ligeledes anvendes ved elevers adfærd uden for skolen, hvis adfærden har negativ indflydelse på undervisningsmiljøet. For eksempel hvis en elevs opførsel uden for skolen har negativ betydning for relationen mellem skolens elever indbyrdes og mellem elever og ansatte.

12. Foranstaltningerne kan endvidere anvendes som følge af elevers digitale adfærd, når denne har en negativ indvirkning på undervisningsmiljøet. Det kan eksempelvis være ved mobning eller lignende, herunder en anden form for krænkelse af andre elever eller undervisende personale på sociale medier.

Alle sanktioner i ordensbekendtgørelsen kan bruges ved digital grænseoverskridende adfærd. Skolelederens mulighed for at iværksætte foranstaltninger over for elevers brud på ordensreglerne på de digitale medier skal ses i sammenhæng med skolelederens forpligtelse til at sikre fællesskabet i skoleklasserne. Der skal være en sammenhæng mellem hændelsen på de sociale medier og en negativ udvikling i undervisningsmiljøet, før skolen kan gå ind i en sag om dårlig adfærd på sociale medier. Det kunne for eksempel være, hvis det drejer sig om digital chikane af det undervisende personale, hvor det har betydning for undervisningsmiljøet, eller mobning eller lignende af en anden elev.

Det bemærkes, at en skoleleders mulighed for at afdække, hvad der nærmere er foregået, når der er tale om hændelser uden for skolen, herunder ikke mindst på sociale medier, kan være vanskelig. Det er derfor fortsat afgørende, at forældre tager ansvar for deres børn i fritiden og for deres børns færden på nettet.

Iværksættelse af foranstaltninger – bekendtgørelsens § 4

13. Enhver beslutning om at iværksætte foranstaltninger for at fremme god orden skal træffes på baggrund af en samlet vurdering af de konkrete omstændigheder og under hensyn til barnets bedste.

Når skolens leder beslutter at bruge en foranstaltning over for en elev, skal foranstaltningen være rimelig i forhold til det, eleven har gjort. Skolens leder må altså ikke anvende en hårdere foranstaltning, hvis en mindre indgribende er tilstrækkelig. Det vil for eksempel sige, at det ikke er inden for bekendtgørelsens rammer, hvis skolens leder udelukker en elev fra skolen, fordi eleven har forstyrret undervisningen enkelte gange; her ville mindre kunne gøre det – for eksempel med en alvorlig samtale. Når skolens leder beslutter at anvende en foranstaltning, sker det blandt andet ved at tage stilling til handlingens grovhed,

elevens alder og modenhed samt eventuelle forudgående samtaler, påtaler og advarsler til eleven. Det skal også indgå i vurderingen, hvorvidt elevens uhensigtsmæssige adfærd er gjort med vilje. Derudover skal der også tages hensyn til trivsel og tryghed hos eventuelle andre elever og personale, som adfærden er gået ud over.

14. Skolens leder skal i sin vurdering også forholde sig til, hvorvidt forældrene vil være i stand til at følge op på foranstaltningen i hjemmet. Hvis det er sandsynligt, at forældrene vil have udfordringer med at følge op, bør skolens leder inddrage dette i dialogen med forældrene. Skolens leder kan med fordel overveje, hvordan skolen kan hjælpe forældrene med opfølgningen. Det kunne være ved et netværksmøde med inddragelse af socialforvaltningen, indhentelse af pædagogisk-psykologisk rådgivning, AKT- og inklusionsvejledere eller andre relevante personer. Hvis eleven har en social foranstaltning, for eksempel en kontaktperson, bør skolens leder også inddrage kontaktpersonen i dialogen om foranstaltningen.

15. Bekendtgørelsen angiver de maksimale/strengeste foranstaltninger, der kan anvendes over for en elev, der ikke overholder skolens ordensregler, værdiregelsæt eller almindelige normer for god opførsel.

Skolen bør derfor bruge mindre indgribende foranstaltninger eller andre pædagogiske indsatser, hvis det er passende og rimeligt i forhold til det, eleven har gjort. Det kan også være, at der er særlige forhold, som gør sig gældende for eleven. Det er således både relevant at se på grovheden af det, som eleven har gjort, og den konkrete elevs forhold. Det kan for eksempel være, at eleven tidligere har brudt ordensreglerne, eller at eleven befandt sig i en helt ekstraordinær situation, da reglerne blev brudt, for eksempel på grund af en familiær situation (skilsmisse, dødsfald eller lignende) eller på grund af tidligere/verserende konflikt med andre elever. Det vil sige, at elevens handling skal ses i den kontekst, den er foregået i. En eventuel foranstaltning skal derfor gives på baggrund af en forudgående forståelse for elevens situation. Det er samtidig vigtigt at understrege, at selvom en elev kan være i en udsat position, og der derfor skal tages højde for en ekstraordinær situation, så tilsidesætter det ikke skolelederens ansvar for at varetage fællesskabets interesser og sikre undervisningsmiljøet for alle.

En mindre indgribende foranstaltning kan være at sætte eleven ved sit eget bord, fjerne eleven fra gruppearbejde, sætte eleven "uden for døren" i nogle minutter eller op til resten af den pågældende lektion. Vær opmærksom på, at skolens almindelige pligt til at føre tilsyn med eleverne også skal overholdes i det tilfælde, hvor en elev bliver sendt uden for døren.

Skolens leder kan også vælge at give eleven en advarsel eller påtale i en samtale med eleven, der skal få eleven til at forstå skolens ordensregler, værdiregelsæt og almindelige normer for god opførsel på skolen.

16. Bekendtgørelsens § 4 skal ses i sammenhæng med undervisningsmiljølovens bestemmelser. Det fremgår af lovens § 1, stk. 1, at elever, studerende og andre deltagere i offentlig og privat undervisning har ret til et godt undervisningsmiljø, således at undervisningen kan foregå sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt. Det fremgår videre, at undervisningsmiljøet på skoler og uddannelsesinstitutioner (uddannelsessteder) skal fremme deltagernes muligheder for udvikling og læring og derfor også omfatter uddannelsesstedets psykiske og æstetiske miljø.

Det følger af lovens § 1, stk. 2, at en skoles leder og bestyrelse har pligt til at sikre elevernes ret til et godt undervisningsmiljø. Det medfører blandt andet, at skolebestyrelsen skal fastsætte skolens antimobbestrategi, og at skolelederen skal drage den nødvendige omsorg om de elever, der føler sig utrygge eller lignende, når en anden elev har udvist grænseoverskridende adfærd, og tage ansvar for undervisningsmiljøet i klassen.

Aftalt hjemsendelse af eleven for resten af skoledagen – bekendtgørelsens § 5

17. Skolens leder kan gennemføre en aftalt hjemsendelse for resten af skoledagen af en elev, som har brudt skolens ordensregler, hvis overførsel til anden undervisning eller eftersidning ikke vurderes som egnede foranstaltninger.

En aftalt hjemsendelse kan kun ske, hvis skolens leder først indgår en aftale om hjemsendelse for resten af dagen med elevens forældre. Skolens leder skal i dialogen med forældrene gøre det klart, at forældrene ikke er forpligtet til at sige ja til en aftale om hjemsendelse. Men det kan gøres klart for forældrene, at det vil være hensigtsmæssigt, hvis eleven bliver hentet, fordi eleven har brudt skolens ordensregler, værdiregelsæt og/eller almindelige normer for god opførsel.

Aftalt hjemsendelse er beregnet til at blive anvendt i situationer, hvor en hurtig indsats i form af dialog med elevens forældre kombineret med hjemsendelse kan forbedre elevens opførsel og forståelse af skolens ordensregler. Der vil typisk være tale om en elev, der som følge af overskridelsen af egne eller andres grænser vurderes at have brug for en pause fra undervisningen og fra klassen. Det kan være en elev, som mister besindelsen og får en uhensigtsmæssig adfærd som følge deraf. Det kan også være en elev, som bliver så vred eller ked af det, at vedkommende ikke selv vil få udbytte af undervisningen. I dette tilfælde vil der ikke være tale om en sanktion over for eleven.

18. Det er ikke afgørende, hvilket tidspunkt af dagen eleven hjemsendes. Det vil altid være en konkret aftale mellem skolen og forældrene.

19. Hvis forældrene ikke kan eller vil indgå aftale om hjemsendelse, kan skolens leder i stedet overføre eleven til anden undervisning på skolen enten i nogle enkelte timer eller resten af dagen, jf. bekendtgørelsens § 8. Se nærmere om overførsel til anden undervisning i pkt. 29.

Alternativt kan omgående udelukkelse bruges, jf. bekendtgørelsens § 9. Se nærmere om omgående udelukkelse i pkt. 30-33. Hvilken alternativ foranstaltning skolen bruger, kommer naturligvis an på, hvor alvorlig den konkrete hændelse har været, da sanktionen skal passe til hændelsen, jf. pkt. 13.

20. Aftalt hjemsendelse bør altid følges op af dialog med elev og forældre om, hvad der har forårsaget elevens opførsel, samt hvordan skolen og eleven sammen kan forbedre situationen. Det gælder særligt i de tilfælde, hvor skolen har brugt aftalt hjemsendelse af den samme elev flere gange. Skolens leder bør i sådanne tilfælde overveje, om hjemsendelsen skal ledsages af socialpædagogiske indsatser. Se nærmere i pkt. 58 om inddragelse af de sociale myndigheder og indhentelse af pædagogisk-psykologisk rådgivning.

De øvre grænser for anvendelse af foranstaltninger – bekendtgørelsens § 6

21. Bestemmelsen oplister de øvre grænser for foranstaltninger, som kan anvendes over for elever, der ikke overholder skolens ordensregler. Reglerne i §§ 7-18 indeholder en række forpligtelser, som skolen skal overholde i sin håndtering af den konkrete sag, herunder inddragelse af elevens forældre.

22. Nogle af de nævnte bestemmelser indeholder regler om sanktioner, hvis anvendelse forudsætter, at der træffes en afgørelse herom i forvaltningsretlig forstand. En afgørelse indebærer, at skolens leder skal informere forældre og elev om, hvad denne har tænkt sig at beslutte. Forældre og elevs perspektiver eller indsigelser skal inddrages i overvejelserne, inden der træffes en evt. afgørelse (partshøring). Det kan også være nødvendigt først at informere forældrene om sanktionen, når den er iværksat, hvis øjemedet med foranstaltningen ellers forspildes. En afgørelse bør altid være skriftlig og skal altid indeholde en begrundelse til forældrene. Skolen har også notatpligt ved afgørelser.

Fremgangsmåden ved en afgørelse bør være, at skolens leder noterer skriftligt, hvad der er sket, hvor og hvornår. Dette sendes til eventuelle bemærkninger hos elev og forældre med oplysningen om, at skolen

vurderer at iværksætte foranstaltningen. Når skolens leder har modtaget forældrenes og elevens bemærkninger, træffer skolelederen afgørelse. Den skriftlige afgørelse med begrundelse sendes til forældrene og eleven.

23. Nogle af bestemmelserne er udtryk for faktisk forvaltningsvirksomhed og kræver ikke, at fremgangsmåden for en afgørelse følges. Det er dog altid en god idé at notere baggrunden for, at man som skole vælger at iværksætte en af ordensbekendtgørelsens foranstaltninger, samt de erfaringer man har gjort sig med virksomme løsninger. Så har man det tilgængeligt, for eksempel hvis det senere bliver nødvendigt at iværksætte andre indsatser for den samme elev; så har skolen hele elevens historik.

24. Det vil også fremgå af nogle af bestemmelserne, at skolen skal føre tilsyn med eleven, hvis eleven ikke kan være i klassen – for eksempel pga. udelukkelsen fra undervisningen. Det vil sige, at eleven skal være et sted, hvor skolens ansatte kan tage sig af eleven. Det vil for eksempel kunne være på SFO'en inden for SFO'ens normale åbningstid, såfremt der kan føres det nødvendige opsyn med eleven.

Betingelsen kan opfyldes efter aftale med forældrene om, at de selv sørger for, at deres barn er under opsyn – eller at forældrene selv tager ansvar for, at deres barn for eksempel er alene hjemme. Skolen kan dog ikke kræve, at forældrene selv står for opsynet med deres barn, mens eleven er udelukket fra undervisningen. Så hvis forældrene ikke selv kan stå for tilsynet, må skolen sørge for tilsyn, som er passende for elever på det pågældende klassetrin. Det kan for eksempel ske ved, at eleven er på fritidshjem/i skolefritidsordning, eller at eleven kan opholde sig og beskæftiges et sted på selve skolen. Reglerne om tilsyn er uddybet i bekendtgørelse om tilsynet med folkeskolens elever i skoletiden.

Eftersidning – bekendtgørelsens § 7

25. Eftersidning kan kun anvendes, hvis forældrene orienteres, inden eftersidningen gennemføres, og hvis skolen fører det nødvendige tilsyn med eleven (for nærmere om tilsyn se pkt. 24). Eftersidning finder normalt kun sted i umiddelbar forlængelse af elevens sidste lektion den dag, eftersidningen sker. Andre tidspunkter, hvor eleven skal blive på skolen uden for undervisningstiden, skal aftales med forældrene.

26. En elev vil i forbindelse med en eftersidning eller i andre tilfælde i sagens natur kunne få til opgave at deltage i oprydning eller lign., såfremt elevens adfærd er årsag hertil. Der er ikke hjemmel i ordensbekendtgørelsen til at tvinge eleven til at deltage i oprydning mv. Der er med andre ord tale om, at tiltaget skal vurderes som en pædagogisk meningsfuld aktivitet i forbindelse med eftersidningen af skolens leder. Eleven kan ikke pålægges at deltage aktivt i medfør af bekendtgørelsens § 7, som kun giver hjemmel til selve eftersidningen. Hvis man på trods heraf vil forsøge med sådanne aktiviteter i forbindelse med en eftersidning, bør der være en pædagogisk sammenhæng mellem det eleven sættes til og elevens handling, for den vej igennem at anskueliggøre for eleven, hvilke konsekvenser den konkrete handling kan have. Det betyder, at eleven for eksempel vil kunne sættes til at hjælpe med at sætte biblioteksbøger på plads eller rydde skrald op, hvis eleven har væltet skraldespande, tegnet på væggene eller lignende. Det kan også være, at eleven har forstyrret undervisningen ved eksempelvis gentagne gange at have startet brandalarmen, hvorefter eleven for eksempel kan hjælpe med praktiske forefaldende opgaver, der er til gavn for det fællesskab, som eleven har tilsidesat. Det vil være skolens leder, der vurderer, om der er den rette pædagogiske sammenhæng mellem elevens adfærd og den opgave, som eleven sættes til.

27. Eftersidning må ikke forhindre en elevs hjemtransport.

28. Eftersidning er en afgørelse, hvorfor processen beskrevet i pkt. 22 skal følges. Det at give en elev som opgave at rydde op mv. i forbindelse med eftersidning er ikke en del af den forvaltningsretlige afgørelse.

Overførsel af eleven til anden undervisning på skolen i enkelte timer eller resten af dagen – jf. bekendtgørelsens § 8

29. En elev kan overføres til anden undervisning på skolen. Det kan være i enkelte timer eller for resten af dagen. Forældrene skal have besked om, at eleven blev overført til anden undervisning, samme dag.

Bestemmelsen er en mildere foranstaltning, hvor en elev af hensyn til resten af klassen eller holdet undervises i enkelte timer eller resten af dagen et andet sted på skolen. Foranstaltningen er beregnet på tilfælde, hvor en elev – trods gentagende påtaler – har så forstyrrende en opførsel, at hensynet til undervisningen af resten af klassen gør det nødvendigt at flytte eleven til anden undervisning. Det kan være en fordel forud for iværksættelse af foranstaltningen at lave en aftale med eleven og den underviser, hvis undervisning eleven overføres til, om, at eleven vil blive overført ved yderligere forstyrrelser i klassen. Det kan for eksempel gøres i forbindelse med en af de forudgående påtaler.

Eleven kan blive undervist i en anden klasse på skolen. Undervisningen kan også ske et andet sted på skolen, hvor der er en underviser, der kan undervise eleven. Skolefritidsordningens lokaler kan benyttes, hvis dette vurderes relevant samt hensigtsmæssigt for eventuelle andre børn, der er til stede – såvel pædagogisk som sikkerhedsmæssigt.

En beslutning om overførsel af en elev i enkelte timer eller resten af dagen til anden undervisning er ikke en afgørelse. Det betyder, at der ikke er pligt til tage notat om begrundelsen for beslutningen eller partshøre eleven og forældrene, inden overførslen gennemføres. Det er dog altid en god idé at tage notat, jf. pkt. 23. Uanset om der er tale om en afgørelse eller ej, bør skolens leder ved skoledagens afslutning altid orientere forældrene til eleven om, at foranstaltningen har været anvendt og hvorfor. Det vil være fordringsmæssigt at følge orienteringen op med dialog for at sikre, at eleven får den støtte i skolen, som eleven har brug for med henblik på at kunne deltage i fællesskabet. Dialogen vil være understøttende for et skole-hjem-samarbejde, der kan sikre, at eleven forstår skolens ordensregler og værdiregelsæt samt almindelige normer for god opførsel.

Omgående udelukkelse af eleven for resten af skoledagen – bekendtgørelsens § 9

30. En elev kan udelukkes fra undervisningen omgående for resten af skoledagen. Omgående udelukkelse kan ske i to situationer. Hvis eleven udøver vold mod andre, mod sig selv eller beskadiger ting, *eller* hvis skolens personale må bruge magt for at forhindre, at eleven gør skade på sig selv eller andre. Beslutning om at udelukke en elev omgående træffes som udgangspunkt af skolelederen. Forældrene skal inden udelukkelsen have besked om udelukkelsen, og hvorfor den finder sted (se pkt.31). Hvis det har været nødvendigt at anvende magt over for eleven, er det det undervisende personale i den konkrete situation, som træffer beslutningen om omgående udelukkelse. Herefter skal skolens leder straks have besked, så denne kan overveje øvrige foranstaltninger. Hvis skolen har fastsat retningslinjer om indberetning af magtanvendelse, skal underviser også indberette episoden, se mere i pkt. 57.

Bestemmelsen skal ses i sammenhæng med § 8 om overførsel af eleven til anden undervisning på skolen i enkelte timer eller resten af dagen. Begge bestemmelser har som baggrund, at der kan være behov for, at en elev i særlige tilfælde omgående udelukkes fra klassens undervisning, hvis undervisningen skal kunne fortsætte på en tilfredsstillende måde.

Omgående udelukkelse er beregnet til at blive anvendt i situationer, hvor eleven for eksempel har truet med eller anvendt fysisk eller psykisk vold over for det undervisende personale eller en klassekammerat. Den fysiske eller psykiske vold skal være anvendt på en sådan måde, at elevens tilstedeværelse kan være til skade for det undervisende personale eller en klassekammerat.

31. I en sådan akut situation kan det undervisende personale have behov for at træffe en hurtig beslutning om at få en elev fjernet fra klassen.

Det undervisende personale skal straks herefter underrette skolelederen med henblik på, at skolelederen endeligt beslutter, hvorvidt eleven skal udelukkes, og i den forbindelse iværksætter nødvendige foranstaltninger. Ligeledes skal skolelederen inden udelukkelsen iværksættes, orientere elevens forældre om udelukkelsen og begrundelsen for beslutningen. Skolelederen bør forsøge at kontakte forældrene både telefonisk og skriftligt.

Skolelederen kan vælge at uddelegere beslutningskompetencen til det undervisende personale.

Ved alle typer af uhensigtsmæssig opførsel skal skolen være særligt opmærksom på, om adfærden kan skyldes akutte forhold, som kræver handling. Det kan eksempelvis være, at den uhensigtsmæssige opførsel skyldes mobning eller lignende eller situationer i hjemmet, for eksempel vold eller forældres misbrug.

Skolens leder kan indgå en dialog med forældrene om, hvorvidt forældrene vil og kan afhente eleven på skolen straks (aftalt hjemsendelse, jf. § 5), eller om udelukkelsen håndteres af skolen, jf. skolens pligt til at etablere fornødent tilsyn med eleven indtil skoledagens afslutning (se pkt. 24).

32. Omgående udelukkelse er ikke en afgørelse, men skolens leder bør, uanset hvordan situationen håndteres på dagen, hurtigst muligt tage notat om hændelsen med begrundelsen for udelukkelsen samt hvad det nødvendiggør af videre indsatser. Videre indsatser kunne eksempelvis være iværksættelse af foranstaltninger efter §§ 10-14 og/eller indstilling af eleven til en pædagogisk-psykologisk vurdering mv. Det forventes, at skolen samtidig inddrager forældrene og eleven i dialog om hændelsen, elevens situation samt skolens overvejelser om eventuelle videre foranstaltninger. Forældre og elev bør derfor se skoleleders notat om hændelsen og have mulighed for at komme med bemærkninger.

Dette vil være særlig vigtigt for elever i udsatte positioner, som skal håndteres omgående i samarbejde med forældrene og evt. de sociale myndigheder. Det kunne være i tilfælde af, at eleven oplever sociale og/eller adfærdsmæssige vanskeligheder, for eksempel selvskade, angst eller vold i hjemmet.

Der er ikke pligt til at tage notat om hændelsen og den omgående udelukkelse, men det er ikke desto mindre en god idé at gøre det. Hvis eksempelvis de sociale myndigheder inddrages, vil det være godt at kunne beskrive præcis, hvad der skete. Det er også godt, hvis omgående udelukkelser noteres, så skolens leder kan danne sig et overblik over skolens antal og praksis for brugen. Overblikket kan også med fordel indgå i arbejdet med læring og forebyggelse af situationer, der leder til, at omgående udelukkelser findes nødvendige.

33. Bestemmelsen er beregnet til de situationer, hvor skolen har brug for omgående at kunne håndtere en elev, hvis adfærd har ført til, at eleven har været til fare for sig selv eller andre. Derfor kan denne foranstaltning som udgangspunkt kun anvendes over for en elev to gange på et skoleår. Kun i særligt grove tilfælde kan en elev udelukkes flere gange på et skoleår. Det bør kun dreje sig om ganske få tilfælde, idet skolen forventes at være i dialog med forældre, elev og eventuelt andre relevante instanser, blandt andet for at forhindre, at adfærden gentager sig. Er skolen mod forventning ikke i dialog med forældrene, bør den startes, når skolen iværksætter omgående udelukkelse mere end to gange over for samme elev inden for samme skoleår.

Udelukkelse fra undervisningen – bekendtgørelsens § 10

34. Skolens leder kan beslutte at udelukke en elev fra undervisningen i hele skoledage, hvis der forinden er givet besked til elevens forældre, og hvis eleven er under det nødvendige tilsyn, mens udelukkelsen finder sted. Udelukkelse kan normalt finde sted maksimalt i 7 skoledage sammenlagt inden for samme skoleår. I særligt grove tilfælde kan udelukkelse dog finde sted op til 10 skoledage sammenlagt inden for samme skoleår. Hvor gentagne udelukkelser har været nødvendige, bør skolens leder overveje, om der er behov for andre indsatser.

Det er op til skolens leder i den konkrete sag at skønne, hvornår der er tale om ”særligt grove tilfælde”. Det kunne for eksempel være vold og gentagne grove forsømmelser af skolens ordensregler. Grove forsømmelser kunne være hærværk, trusler eller voldelig adfærd imod undervisende personale eller andre elever eller grov mobbeadfærd (også digital).

Udelukkelse i hele skoledage er beregnet til situationer, hvor udelukkelsen forventes at motivere eleven til bedre opførsel. Udelukkelse kan også benyttes, hvor elevens u hensigtsmæssige opførsel er stoppet, men hvor den har været så alvorlig, at den fortsat har negativ indflydelse på klassen eller på holdet. Det kan eksempelvis være, hvis eleven har chikaneret en underviser eller en anden klassekammerat så alvorligt, at det er nødvendigt at give klassen og den chikanerede elev en pause, mens andre indsatser overvejes/iværksættes.

35. Udelukkelse fra undervisningen er betinget af, at eleven i udelukkelsesperioden er under fornødent tilsyn. Det betyder, at eleven skal være under opsyn inden for skoledagens normale varighed, se mere om tilsyn med eleven i pkt. 24. Der bør inddrages overvejelser om, hvilke forhold eleven sendes hjem til, hvis forældrene samtykker i at varetage tilsynet med eleven.

36. Udelukkelse fra undervisningen er en afgørelse, hvilket betyder, at processen beskrevet i pkt. 22 skal følges.

37. Udelukkelse fra undervisningen er en alvorlig foranstaltning og bør som udgangspunkt ikke stå alene. Perioden for elevens udelukkelse bør fra skolens side benyttes til at afklare, om der er behov for pædagogisk-psykologisk rådgivning til eleven eller iværksættelse af yderligere foranstaltninger. Det bør involvere drøftelser med elevens forældre om et udvidet skole-hjem-samarbejde, der fremadrettet skal sikre, at der kan samarbejdes om elevens forståelse for skolens ordensregler. Skolen bør også overveje, om situationen giver anledning til indsatser generelt i klassen/omkring eleven, for eksempel hvis klassens øvrige elever har medvirket til at opildne den handling, som har bevirket udelukkelsen. Dette skal der desuden tages hensyn til, for at eleven kommer tilbage til klassen på en inkluderende måde, hvor eleven kan deltage meningsfuldt fagligt og socialt igen.

Endelig bør skolen vurdere, om der er grund til at inddrage de sociale myndigheder.

38. Det fravær, som eleven får på grund af udelukkelsen, skal registreres som ’ekstraordinær frihed’, jf. fraværsbekendtgørelsens § 3, stk. 1, 1. pkt., da elevens fravær er pålagt af skolens leder.

Overflytning til en parallelklasse på samme afdeling ved samme skole – bekendtgørelsens § 11

39. Skolens leder kan træffe afgørelse om at overføre en elev til en parallelklasse ved samme skole permanent. Bestemmelsen anvendes i situationer, hvor det vurderes at være til elevens bedste at flytte klasse og samtidig blive på skolen. Et eksempel kunne være i tilfælde med alvorlig personrelateret konflikt i en klasse, som forventes løst ved en overflytning af en elev til en anden klasse på skolen. Det forudsættes, at skolen vurderer, at det er muligt for eleven at skabe nye relationer med nye undervisere og nye klassekammerater.

40. Da beslutningen er en afgørelse, skal fremgangsmåden ved afgørelser følges (se pkt. 22).

41. Hvis der er tale om særligt grove eller gentagne brud på skolens ordensregler, kan overflytning til en parallelklasse også gennemføres, selv om eleven og forældrene er uenige. I så fald skal kommunalbestyrelsen orienteres om afgørelsen og begrundelsen. Forældrene skal have kopi af orienteringen til kommunalbestyrelsen.

Overflytning til en klasse på tilsvarende klassetrin på en anden afdeling ved samme skole – bekendtgørelsens § 12

42. Skolens leder kan beslutte at flytte en elev til samme klassetrin på en anden afdeling ved samme skole, hvis forældrene og eleven er enige i beslutningen. Det vil typisk være i en tilsvarende situation, som beskrevet ovenfor i pkt. 39, men hvor det blot vurderes, at yderligere fysisk afstand vil være hensigtsmæssig.

43. I særligt grove tilfælde eller gentagelsestilfælde kan skolens leder træffe afgørelse om at iværksætte overflytningen uden forældrenes og elevens tilslutning. Dette er en afgørelse, og fremgangsmåden ved afgørelser skal derfor følges (se pkt. 22). Kommunalbestyrelsen skal desuden orienteres om afgørelsen og begrundelsen for afgørelsen.

Overflytning til en anden skole i kommunen – bekendtgørelsens § 13

44. En elev kan flyttes til samme klassetrin på en anden skole, hvis forældrene og eleven kan tilslutte sig overflytningen, og lederen fra den modtagende skole kan tilslutte sig. Den typiske måde at håndtere sådan en situation på vil være gennem dialog med elev, forældre og skolelederne på de to skoler, faciliteret af skoleforvaltningen.

45. I særligt grove tilfælde eller gentagelsestilfælde kan kommunalbestyrelsen efter indstilling fra skolelederen træffe afgørelse om, hvorvidt overflytning skal finde sted, og i bekræftende fald til hvilken skole overflytning af eleven skal ske. Afgørelsen træffes efter samråd med eleven og forældrene, men kan ske uden forældrenes, elevens og/eller den nye skoles tilslutning. Det er en meget indgribende afgørelse at flytte en elev mod dennes vilje. Der skal derfor være tale om meget alvorlige sager, eksempelvis grov vold eller digital krænkelse, hvor andre løsninger er prøvet og mislykkedes, eller som på grund af sagens alvor ikke vurderes egnede.

46. Kommunens beslutning er en afgørelse (se pkt. 22). Kommunen kan samtidig træffe afgørelse om at fratage forældrene det frie skolevalg i et år, jf. folkeskolelovens § 36, stk. 2-3. Det betyder, at forældrene ikke vil kunne flytte eleven til en anden skole inden for kommunen i et år.

Den nye skole bør være opmærksom på, hvordan den tager imod eleven. Der kan gælde særlige hensyn, hvis eleven er blevet flyttet mod sin og forældrenes vilje. Især når kommunen har truffet afgørelse om at fratage forældrene det frie skolevalg i et år, bør der være opmærksomhed på det gode forældresamarbejde.

Forældrene har ret til at blive partshørt i sager om overflytning. Eleven bør også høres, hvor det giver mening i forhold til elevens alder og modenhed. Hensigten er blandt andet at skabe forståelse for, at overflytningen iværksættes som et forsøg på at afhjælpe elevens vanskeligheder. Forældrene har ret til at ønske overflytning til en bestemt skole, som kommunen skal prøve at imødekomme. Kan forældrenes ønske ikke imødekommes, er skolemyndighederne i kommunen ikke forpligtet til at opfylde yderligere ønsker om overflytning fra forældrenes side.

47. Den skole, som eleven flyttes til, overtager de forpligtelser, som elevens distriktsskole ville have, uanset om elevens forældre før overflytningen har benyttet det frie skolevalg. Dette kan medføre, at kommunens overordnede økonomiske retningslinjer, for eksempel om klassekvotienter, ikke kan følges. Det kan også medføre merudgifter, for eksempel transportudgifter i forbindelse med befordring, til den overflyttede elev.

Udskrivning af folkeskolen af en elev på 10. klassetrin – bekendtgørelsens § 14

48. Kommunalbestyrelsen kan beslutte at udskrive en elev på 10. klassetrin af folkeskolen. Beslutningen træffes på baggrund af en indstilling fra skolelederen. Kommunalbestyrelsen kan delegere beslutningskompetencen til skolens leder. En beslutning om at udskrive en elev af 10. klasse er en afgørelse. Eleven og forældrene skal derfor partshøres (se pkt. 22). Når en elev udskrives af folkeskolen, skal den kommunale ungeindsats inddrages. En udskrivning, der finder sted på skolemyndighedernes initiativ, indebærer derfor altid en pligt for kommunen til at sørge for, at eleven optages i et videre uddannelses- eller beskæftigelsesforløb. Et eksempel på denne kommunale forpligtelse findes blandt andet i bestemmelserne om den kommunale ungeindsats, se eksempelvis § 2 j i lov om kommunal indsats for unge under 25 år.

49. Hvis eleven er enig i udskrivningen, er kommunalbestyrelsens godkendelse af udskrivningen ikke nødvendig. Hvis eleven stadig er underlagt forældremyndighed, skal forældrene inddrages i samråd.

50. Bestemmelsen er tænkt til at blive anvendt under skærpede omstændigheder, hvor ingen af de andre foranstaltninger er anvendelige. Det kan for eksempel være elever, der grundlæggende tilsidesætter mødepligten, eller som på anden måde forsømmer eller saboterer undervisningen.

Tilfælde, hvor forældrene ikke skal inddrages – bekendtgørelsens § 15

51. Skolen må ikke inddrage elevens forældre ved brud på ordensreglerne og anvendelse af foranstaltninger, hvis eleven ikke er underlagt forældremyndighed. Skolen kan, hvor det er relevant, foreslå eleven at inddrage en forælder, kontaktperson eller lignende som støtte.

Tilbageholdelse af private genstande – bekendtgørelsens § 16

52. Skolens leder kan tilbageholde en elevs private ting, hvis eleven har medbragt eller brugt dem på en måde, som strider mod skolens ordensregler. Skolens leder bestemmer, hvornår og hvor eleven kan få sine ting igen. Når skolen beslutter at tilbageholde elevens ejendom, skal det være rimeligt i forhold til det brud på ordensreglerne, som eleven har lavet. Skolens leder skal i beslutningen inddrage forskellige elementer, eksempelvis elevens alder, og om eleven tidligere har brudt ordensreglerne. Det er en betingelse for skolens tilbageholdelse af private genstande, at den er af praktiske og pædagogiske grunde, for eksempel hvis elevens brug af telefon har forstyrret undervisningen flere gange.

53. Skolen kan også tilbageholde elevens genstande ud over skoledagen. Tilbageholdelsen kan dog udelukkende ske, hvis det fremgår af skolens ordensregler. I beslutningen skal skolens leder tage i betragtning, at en tilbageholdelse i længere tid er et markant indgreb i elevens ejendomsret. De praktiske og pædagogiske grunde for længerevarende tilbageholdelse skal derfor være rimelige i forhold til det, eleven har gjort. En pædagogisk grund kan være, at det er nødvendigt at beholde genstanden i længere tid, for at eleven oplever, at det har konsekvenser at tilsidesætte ordensreglerne. Hvis det ville være tilstrækkeligt at returnere elevens ting ved skoledagens afslutning, må genstanden ikke beholdes i længere tid.

54. Forældrene bør orienteres om, at en genstand er tilbageholdt, og hvornår den kan afhentes igen.

Magtanvendelse – bekendtgørelsens § 17

55. De almindelige regler om straffrihed for visse forhold gælder også ved magtanvendelse i folkeskolen. Det vil sige, at magt må bruges ved selvforsvar, nødret og lovlig retshåndhævelse. Fysisk afstraffelse og nedsættende behandling må ikke anvendes. For at afværge, at en elev gør skade på sig selv eller andre, må magt anvendes i det absolut nødvendige omfang.

Legemlig straf må ikke anvendes. Det gælder uden undtagelser og for hele skolens virksomhed, herunder elever i fritidsundervisning og i skolefritidsordningen.

56. Under særlige omstændigheder kan der anvendes magt for at afværge, at en elev øver vold mod sig selv eller andre eller ødelægger eller beskadiger ting. Det er en forudsætning for indgriben med magt, at der rent faktisk finder et overgreb eller ødelæggelse sted, eller der er en overhængende fare for det, som ikke er mulig at forhindre eller standse på anden måde. Magtanvendelsen må kun bruges i det absolut nødvendige omfang. Bruges magt, der åbenbart går videre end nødvendigt for at stoppe overgrebet eller ødelæggelserne, eller sættes der først ind, efter at overgrebet eller ødelæggelserne er stoppet, er brugen af magt i strid med bekendtgørelsen, fordi magtanvendelsen i det tilfælde får karakter af legemlig straf.

57. Den involverede underviser bør notere hændelsen og underrette skolens leder hurtigst muligt, så skolens leder ligeledes hurtigst muligt kan orientere forældrene og i samarbejde med dem følge op på hændelsen, eventuelt med inddragelse af de sociale myndigheder og/eller indhentelse af pædagogisk-psykologisk rådgivning. Se pkt. 58.

Indhentelse af pædagogisk-psykologisk rådgivning og evt. inddragelse af sociale myndigheder – bekendtgørelsens § 18

58. Når der er grund til at tro, at en elevs opførsel skyldes sociale eller følelsesmæssige omstændigheder, skal skolens leder inddrage den pædagogiske-psykologiske rådgivning for at finde ud af, om eleven har brug for specialundervisning eller anden specialpædagogisk støtte. Skolens leder kan også inddrage de sociale myndigheder. Hvis skolens leder vil henvende sig til de sociale myndigheder om noget, som ligger uden for underretningspligten i barnets lov, må det som udgangspunkt først ske, når skolens leder forgæves har forsøgt at få elevens forældre til selv at kontakte de relevante myndigheder. Forældrene skal i ovennævnte tilfælde altid orienteres om skolens henvendelse til de sociale myndigheder.

En elev med sociale og følelsesmæssige vanskeligheder vil normalt ikke have gavn af bekendtgørelsens foranstaltninger. Som oftest er en sådan elevs adfærd en reaktion på forhold i omgivelserne, som eleven ikke kan forholde sig til eller har lært at respektere.

I bekendtgørelsen er det derfor fremhævet, at skolens indsats over for en sådan elev først og fremmest skal være pædagogisk, og at eleven bør støttes med specialundervisning eller anden specialpædagogisk bistand. Den specialpædagogiske bistand bør i videst muligt omfang foregå enten i skolen eller i tilknytning til det almindelige skolemiljø.

59. Det kan i nogle tilfælde være nødvendigt, at skolen samarbejder med de sociale myndigheder for at hjælpe elever i udsatte positioner. I alle tilfælde, hvor alvorlige foranstaltninger som for eksempel overflyttelse iværksættes, eller i gentagelsestilfælde, bør skolen overveje inddragelse af de sociale myndigheder eller den kommunale pædagogiske-psykologiske rådgivning.

Skolen skal dog først opfordre forældrene til selv at kontakte de sociale myndigheder for at få støtte til at hjælpe deres barn. På samme måde må skolens henvendelse til de sociale myndigheder normalt kun ske

i forståelse med forældrene. Dette gælder kun ved frivillig dialog. Skolen skal naturligvis overholde den skærpede underretningspligt, som er beskrevet i barnets lov.

Når skolen henvender sig til de sociale myndigheder, er det vigtigt, at elevens helhedssituation er så velbeskrevet som muligt.

Henvendelsen til de sociale myndigheder skal derfor normalt ske efter samråd med pædagogisk-psykologisk rådgivning. Henvendelsen kan eventuelt gå gennem den pædagogiske-psykologiske rådgivning.

Akutindsats til en elev med behov for en øjeblikkelig indsats i form af specialpædagogisk bistand

60. I visse tilfælde kan en elev med udadreagerende adfærd have behov for en øjeblikkelig indsats i form af midlertidig specialpædagogisk bistand på elevens egen eller en anden skole. Indsatsen muliggøres i § 5 i bekendtgørelse om folkeskolens specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand (specialundervisningsbekendtgørelsen):

»§ 5. Specialpædagogisk bistand kan iværksættes uden iagttagelse af den i §§ 2-4 angivne fremgangsmåde, hvis eleven befinder sig i en særlig vanskelig situation, der nødvendiggør en øjeblikkelig indsats fra skolens side. Der skal dog snarest foretages en pædagogisk-psykologisk vurdering, hvis den etablerede specialpædagogiske bistand skønnes at ville strække sig over mindst 3 uger (15 skoledage).«

Specialundervisningsbekendtgørelsens §§ 2-4 omhandler den almindelige proces for henvisning til specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand.

Skolens leder på elevens skole kan dermed iværksætte en øjeblikkelig indsats, hvis denne kan gives inden for skolens rammer efter reglerne i specialundervisningsbekendtgørelsen. Kommunalbestyrelsen foretager henvisningen, hvis indsatsen alene kan gives på en anden skole eller i et andet specialundervisningstilbud.

Den sædvanlige procedure med indstilling til pædagogisk-psykologisk rådgivning og samråd med eleven og forældrene skal iværksættes, hvis den specialpædagogiske bistand ikke forventes at være af kortere midlertidig varighed, dvs. under 15 skoledage. Det vil være vigtigt med forældresamarbejdet helt fra starten af forløbet, uagtet at der er tale om en akut situation, som kræver hurtige beslutninger.

Denne form for indsats vil ikke kunne iværksættes som en sanktion, for eksempel ved overtrædelse af ordensregler, men er betinget af, at det skønnes, at eleven har et behov for specialpædagogisk bistand.

61. Valget af specialpædagogisk bistand skal følge de almindelige regler herfor i specialundervisningsbekendtgørelsen, navnlig at elevens behov for specialpædagogisk bistand vurderes at kunne imødeses i den valgte indsats, og at det alene er muligt at henvise eleven til en anden skole, hvis elevens nuværende skole ikke kan imødekomme elevens støttebehov.

Det betyder, at skolens leder i særligt presserende tilfælde kan iværksætte specialpædagogisk bistand med øjeblikkelig varsel. Denne indsats kan ikke anvendes som en disciplinær sanktion, og det er en forudsætning, at eleven har akut behov for denne indsats.

Hvis der kun er behov for den specialpædagogiske bistand i en periode på under 15 skoledage, overgår eleven efterfølgende til at modtage almen undervisning. Der skal i forbindelse med udslusning fra den midlertidige akutte indsats tages stilling til, om og hvordan eleven skal vende tilbage til elevens oprindelige klasse, om eleven skal placeres i et andet skoletilbud, eller om eleven skal fortsætte i den akutte indsats. Fremgangsmåde ved placering eller visitering til et andet skoletilbud skal følge de sædvanlige regler herom, herunder den almindelige fremgangsmåde med indstilling til pædagogisk-psykologisk rådgivning, hvis eleven forsat forventes at have behov for specialpædagogisk bistand. Hvis eleven i

dette tidsrum har været placeret i en anden klasse eller sammenhæng, mens eleven har modtaget den specialpædagogiske bistand, bør der være ekstra opmærksomhed på, at eleven skal kunne komme tilbage i den oprindelige klasse på en god måde.

62. Eleven kan derudover i ganske særlige tilfælde midlertidigt modtage al undervisning som enkeltmandsundervisning efter specialundervisningsbekendtgørelsens § 12, stk. 2. Det vil være i tilfælde, hvor den hidtidige undervisning ikke kan fortsætte, og det midlertidigt ikke er muligt at placere en elev i en anden undervisningssammenhæng. Enkeltmandsundervisning bør aldrig iværksættes som en selvstændig løsning på elevens behov for specialpædagogisk bistand. Hvis det iværksættes, skal kommunalbestyrelsen *uden ophør* undersøge muligheden for at henvise eleven til et egnet undervisningstilbud.

63. Beslutninger om skolestruktur, herunder fordelingen af klassetrin og tilrettelæggelse af specialundervisningstilbud samt indsatser, træffes af kommunalbestyrelsen, jf. folkeskolelovens § 40, stk. 2, nr. 2.

Forældrenes ansvar og forældreplæg

64. Det fremgår af folkeskolelovens § 2, stk. 3, at elever og forældre skal samarbejde med skolen om at leve op til folkeskolens formål. En elevs forældre har dermed et medansvar for, at eleven støttes i at indgå i fællesskabet, hvor der er regler, der skal følges. Dette ansvar foreligger samtidig med, at skolen bør have en særlig opmærksomhed på, at børn udvikler sig forskelligt, og at forældrene kender deres børns forudsætninger.

Efter gældende regler i barnets lov er det muligt for kommunalbestyrelsen at give forældreplæg, herunder stille krav om, at forældre sørger for, at barnet kommer i skole, deltager i møder på skolen og lignende.

Efter § 38 i barnets lov skal kommunalbestyrelsen træffe afgørelse om at meddele forældremyndighedsindehaveren et forældreplæg, når der er risiko for, at et barns eller en ungs udvikling er i fare, og det vurderes at bero på, at forældremyndighedsindehaveren ikke lever op til sit forældreansvar. Det kan for eksempel være, hvis barnet eller den unge har alvorlige adfærds- eller tilpasningsproblemer, jf. § 38, stk. 2, nr. 4, herunder hvis det kommer til udtryk i skolen.

Ved et forældreplæg bliver forældrene pålagt en eller flere konkrete handlepligter, som skal være egnede til at bidrage til en løsning af barnets eller den unges problemer, og som står i rimeligt forhold til formålet, jf. § 38, stk. 3. Handlepligter, der relaterer sig til en elevs adfærd i skolen, kan være, at forældrene skal sikre barnets eller den unges fremmøde i skolen ved personligt at følge barnet eller den unge i skole, jf. § 38, stk. 3, nr. 1, deltage i forældremøder og konsultationer om barnets eller den unges skolegang, jf. § 38, stk. 3, nr. 2, eller deltage i møder med relevante myndigheder om løsningen af barnets eller den unges problemer, jf. § 38, stk. 3, nr. 6. Hvis pålægget ikke overholdes, kan kommunalbestyrelsen beslutte at fratage forældrene børneydelsen, jf. § 38, stk. 6-7.

Skolelederen skal således være opmærksom på, at inddragelse af de relevante kommunale myndigheder med henblik på et forældreplæg kan være relevant i tilfælde, hvor skolen og forældrene ikke i samarbejde kan løse problemerne, eller hvor der kan være mistanke om mistrivsel i hjemmet, som kan være medvirkende årsag til elevens reaktion, eller hvor forældrenes eller søskendes reaktion kan være indikator herpå.

Særligt om hjælp til elever, der påvirkes negativt af andre elevers adfærd

65. Hvor der er en elev, der ikke overholder skolens ordensregler, værdiregelsæt eller i øvrigt almindelige normer for god opførsel, vil der ofte være andre elever, der bliver negativt påvirket af elevens adfærd. Ek-

sempler på dette kan være, at en elev har været voldelig eller grænseoverskridende over for andre elever. I et forløb, hvor skolens leder har mulighed for at overveje at tage sanktioner i brug over for en elev, der har udvist en uhensigtsmæssig adfærd over for andre elever, skal skolens leder også inddrage hensynet til dem, som adfærden er gået ud over, og sørge for, at deres trivsel i klassen prioriteres. Alle elever har en ret til et godt undervisningsmiljø, jf. undervisningsmiljølovens § 1, og skolens leder har et ansvar for at sikre denne ret, jf. lovens § 2.

Det er uundgåeligt, at elever oplever nogle ubehagelige og uhensigtsmæssige hændelser i løbet af deres skoletid. Det kan både være i skolen, i fritiden, i hjemmet, på sociale medier eller i det offentlige rum.

For de(n) elev(er), som er blevet udsat for grænseoverskridende/uhensigtsmæssig adfærd fra andre elever, vil det ikke være en formildende omstændighed, at den anden part bliver sanktioneret, selv om det har været nødvendigt i situationen. Det er vigtigt, at skolen tager dialogen med både den, der har udvist uhensigtsmæssig adfærd, og den, det er gået ud over, for at fremme forståelse for situationens kontekst.

For de(n) elev(er), som er blevet udsat for den uhensigtsmæssige adfærd, er det vigtigt, at skolen hjælper dem med at sætte ord på vrede, frustration, bekymring eller andre følelser, og skolen skal anerkende og rumme de følelser, som eleven eller eleverne giver udtryk for. Det vil være forskelligt, hvad den enkelte elev har brug for, og det er vigtigt at få indblik i elevens perspektiv, og hvilke bekymringer og følelser eleven er optaget af. Det vil være uhensigtsmæssigt at formidle mange forklaringer og detaljer omkring situationen, men i stedet svare på de spørgsmål, som eleven måtte have. Endelig er det vigtigt at skabe tryghed hos eleven om, at de voksne på skolen hjælper dem, og at de har gjort det, der er nødvendigt for at løse problemet.

Det er afgørende, at eleven, der har udvist grænseoverskridende adfærd, samt de elever, som har været udsat for adfærden, og klassekammeraterne, får handlemuligheder, så de ved, hvad de kan gøre, hvis de kommer i en lignende situation igen. Det er vigtigt at arbejde pædagogisk med konfliktløsningsredskaber med henblik på at sørge for, at der ikke er en uforløst konflikt mellem eleverne, som kan påvirke relationerne mellem eleverne og undervisningsmiljøet.

Endelig er tydelig kommunikation til forældrene om situationen og håndteringen heraf vigtig, så forældrene har tillid til, at situationen er håndteret. Dette vil bidrage til elevernes tryghed. I det tilfælde, hvor der er gjort brug af en foranstaltning over for en elev, der har udvist grænseoverskridende adfærd eller lignende over for en anden elev, bør forældrene til denne anden elev snarest muligt informeres om hændelsen, der ligger til grund for foranstaltningen, og hvad skolen gør for at genoprette tryghed og et godt skolemiljø blandt de involverede elever. Dette skal ske i overensstemmelse med reglerne om tavshedspligt.

66. Hvis der er tale om mobning eller lignende, skal skolens leder være opmærksom på forpligtelsen i undervisningsmiljølovens § 1 c om, at ledelsen skal udarbejde en handlingsplan, hvoraf det fremgår, med hvilke foranstaltninger problemerne effektivt bringes til ophør. Dette skal ske, så snart ledelsen bliver opmærksom på, at der foregår mobning eller lignende på skolen, og det vil derfor ofte skulle ske, før det bliver nødvendigt at bruge ordensbekendtgørelsens foranstaltninger over for elever. Handlingsplanen skal ligge klar senest 10 dage efter, at ledelsen er blevet opmærksom på problematikken, og den skal straks gennemføre de midlertidige foranstaltninger, som her og nu er nødvendige, for at der kan gribes ind over for de konstaterede problemer.

67. Hvis en elev oplever, at skolen ikke reagerer på oplysninger om mobning eller lignende eller ikke iværksætter de nødvendige foranstaltninger, kan eleven eller dennes forældre klage efter undervisningsmiljøloven.

Læs mere om, hvordan vold og trusler i skoler og fritidsordninger kan forebygges, i Børne- og Undervisningsministeriets vejledning ”Forebyg og håndter vold og trusler – vejledning til skoler og skolernes fritidsordninger”.

Styrelsen for Undervisning og Kvalitet, den 17. december 2024

JANNE SAMUELSSON

/ Julia Gilvad Rasmussen